

Aan de voorzitter en leden van de Vaste
Kamercommissie voor Infrastructuur en
Waterstaat
Via e-mail: cie.iw@tweedekamer.nl

Zoetermeer, 8 februari 2024

Onderwerp: Commissiedebat Circulaire Economie 15 februari 2024

Geachte voorzitter en leden,

Het instrument Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) bestaat dit jaar 25 jaar. In die tijd is er veel bereikt. Tegelijkertijd is de vraag aan de orde of UPV in de huidige vorm 'fit for purpose' is en of de juiste doelen nog worden gediend. Jaarlijks wordt er voor 35 miljard euro aan elektrische en elektronische apparaten op de markt gezet. Stichting OPEN is namens ruim 6.000 producenten verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA) en sinds 1 januari jl. ook van draagbare batterijen. Wij zien kansen om de effectiviteit van de rol van producenten en het instrument UPV te vergroten en vragen daarom uw aandacht voor onderstaande punten:

- 1. Creëer een duidelijk en richtinggevend kader met nieuwe circulaire doelstellingen**
- 2. Verbreding UPV: benut expertise van producenten voor effectieve maatregelen**
- 3. Betere handhaving nodig, ook door omgevingsdiensten**
- 4. Zorgen over uitblijven afgifteplicht**

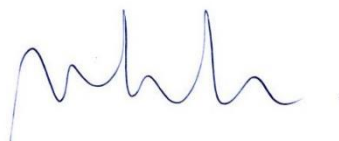
In de bijlage zijn bovenstaande punten nader uitgewerkt.

Vanzelfsprekend zijn wij beschikbaar voor verdere toelichting. U kunt daarvoor contact opnemen met Marianne Dwarshuis, adviseur public affairs, via marianne.dwarshuis@stichting-open.org of 06-10591378.

Met vriendelijke groet,

Dr. S.R.A. van Eijck
Voorzitter

Drs. J.D. Vlak
Algemeen directeur

BIJLAGE

1. Creëer een duidelijk en richtinggevend kader met circulaire doelstellingen

UPV wordt steeds belangrijker bij het behalen van circulaire doelstellingen. Ook wordt het door de uitbreiding van de doelen en daarmee het aantal uiteenlopende stakeholders complexer. Er is behoefte aan een duidelijk en richtinggevend kader. Vereisten daarvoor zijn:

- a. Duidelijkheid en overeenstemming over de ambitie en doelstelling die door de UPV worden gediend;
- b. Duidelijkheid en overeenstemming over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden van betrokken stakeholders.

Ad. a Maak werk van een circulaire doelstelling

Het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) stelt dat Nederland in 2050 een volledig circulaire economie heeft. Stichting OPEN ondersteunt deze ambitie en werkt mee aan de realisatie ervan. Wij constateren echter dat het NPCE nog onvoldoende richting geeft en bovendien dat de huidige UPV voor AEEA en batterijen contraproductief is aan deze doelstelling. Nu wordt er gestuurd op een zo hoog mogelijk percentage inzameling en recycling van afval, terwijl juist moet worden bevorderd dat apparaten zo lang mogelijk in de markt blijven, bijvoorbeeld door reparatie en levensduurverlenging. Illustratief hiervoor zijn zonnepanelen, die volgens de huidige doelstelling na 3 jaar van de daken zouden moeten worden gehaald terwijl zij een levensduur hebben van zeker 20 jaar. Dit draagt niet bij aan circulariteit, noch aan ambities op het gebied van klimaat en milieu. Stichting OPEN pleit daarom voor snelle invoering van een nieuwe doelstelling die in lijn is met de (inter)nationale circulaire ambities. Inmiddels hebben we bereikt dat al onze stakeholders inzien dat de huidige inzameldoelstelling niet juist is. We nemen daarom het voortouw om in 2024 een stakeholderdialoog te organiseren, waarbij met de voornaamste stakeholders wordt gewerkt aan een nieuwe, circulaire doelstelling. Wij doen dit uiteraard in goede afstemming met het ministerie van I&W.

Stichting OPEN pleit voor een doelstelling die in lijn is met de (inter)nationale circulaire ambities.

Ad. b Leg taken en verantwoordelijkheden van betrokken stakeholders wettelijk vast

Stichting OPEN heeft meermalen per jaar overleg met ketenpartners met als doel goede afspraken te maken over de realisatie van inzameldoelstellingen. Wij voldoen daarmee aan de eis die de staatssecretaris in haar brief aan de Kamer stelt aan producentenorganisaties. Stichting OPEN deed dit al en vult daarmee feitelijk een belangrijke verplichting uit de Kaderrichtlijn Afvalstoffen in, t.w. dat een lidstaat een ketendialoog voert. De beschrijving van rollen en verantwoordelijkheden in het kader van deze richtlijn (art 8bis) is echter niet geïmplementeerd.

Een recente evaluatie van het ketenoverleg onderstreept het belang van realistischer doelstellingen, een gezamenlijk gedragen ambitie om invulling aan te geven en een duidelijkere verdeling van taken en verantwoordelijkheden, waarop zo nodig kan worden gehandhaafd. De

staatssecretaris geeft aan in haar brief aan de Kamer (32852, nr. 268) dat producenten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de UPV. Dat verwelkomen wij zeer maar dat betekent dat wij daartoe ook volledig in staat moeten worden gesteld. De vrijblijvendheid van anderen en de afhankelijkheid die dat met zich meebrengt, moet volgens ons worden aangepast.

Stichting OPEN vraagt om het omzetten van de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen (KRA, 2019), artikel 8bis in Nederlandse regelgeving.

2. Verbreding UPV: benut expertise van producenten voor effectieve maatregelen

Tariefdifferentiatie niet verplichten

De staatssecretaris geeft een aantal overwegingen voor het opnemen van nadere regels in het Besluit UPV voor meer en beter toepassen van tariefdifferentiatie, gericht op circulariteit. Daarbij is de aanname dat de huidige toegepaste tariefdifferentiatie gebaseerd is op de kosten van afvalbeheer, niet op duurzaamheid of circulariteit. Het effect van tariefdifferentiatie is echter sterk afhankelijk van de product-marktcombinatie. Deze expertise ligt bij de UPV-organisaties. Stichting OPEN is geen voorstander van een verplichte tariefdifferentiatie.

Stichting OPEN pleit ervoor – in lijn met de producentenorganisaties APPLIA en Digital Europe en het WEEE Forum - dit instrument niet te verplichten. De inzet van tariefdifferentiatie moet worden overgelaten aan de expertise van UPV-organisaties.

Ecomodulatie heeft beperkt effect; zet in op maatregelen aan de bron

Ecomodulatie wordt genoemd als een incentive om beter recycleerbare of beter repareerbare producten te bevorderen. Producenten zouden een hoger tarief voor de afvalverwerking betalen als het product minder goed te recyclen is. Door een hogere afvalbeheerbijdrage betaalt de consument in dat geval een hogere prijs wat ontmoedigend moet werken om zulke producten niet te kopen. Stichting OPEN snapt de gedachte hierachter maar verwacht zeer beperkt effect van deze maatregel. Wij zijn er voorstander van om dit aan de 'voorkant' te regelen, via de Ecodesign richtlijn.

Stichting OPEN pleit ervoor om betere recycling en repareerbaarheid van producten via de Ecodesign richtlijn te borgen.

Betalen voor producten in restafval onwenselijk in huidige situatie

De staatssecretaris wil onderzoeken of producenten ook verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor de kosten die de producten veroorzaken bij het opruimen van zwerfafval. Dit zou volgens de staatssecretaris betekenen dat we naar een meer integrale verantwoordelijkheid voor producten in de (afval)keten toegaan. Vanuit het instrument UPV kan hieraan volgens de staatssecretaris mogelijk ook worden bijgedragen, bijvoorbeeld door producenten ook (financieel) verantwoordelijk te houden voor het afval van hun producten dat nog in restafval of andere afvalstromen terecht komt. Producenten zouden kunnen meebetalen aan extra sortering van het restafval, naar rato van het vóórkomen van hun producten in dat afval.

Volgens Stichting OPEN kunnen producenten in het huidige systeem niet verantwoordelijk worden gehouden voor de kosten en aansprakelijk worden gesteld voor verkeerde afdanking van producten door consumenten (naast de intensieve campagnes die producentenorganisaties voeren). Gemeentes zijn de verantwoordelijke partijen die de inzameling van restafval organiseren. De wijze waarop verschilt bovendien per gemeente.

3. Betere handhaving nodig, ook door omgevingsdiensten

Voor producentenorganisaties is goede handhaving een noodzakelijke randvoorwaarde om onze UPV goed in te kunnen vullen. Stichting OPEN constateert echter dat het daar op enkele plekken aan ontbreekt. Op basis van de uitspraak van de Raad van State (zaaknummer 201708640/2/A1, 23-1-2019) moet worden meegenomen dat UPV-organisaties bij het halen van de inzameldoelstellingen afhankelijk zijn van derden. Daar komt bij dat handhaving door omgevingsdiensten onderbelicht is. Wij zien dat elke omgevingsdienst zijn eigen beleid voert, dat onderlinge afstemming tekort schiet en de capaciteit, zowel kwantitatief als kwalitatief, ondermaats is. Voor het realiseren van onze doelen zijn wij afhankelijk van een goede uitvoering door ketenpartijen die worden gehandhaafd, getoetst en erkend door omgevingsdiensten.

Stichting OPEN pleit ervoor dat het Rijk regie neemt op handhaving door omgevingsdiensten via gemeenten en provincies aan te sporen de kwaliteit en de kwantiteit van de handhaving te verbeteren.

4. Zorgen over uitblijven afgifteplicht

Hoogwaardige recycling is belangrijk op weg naar een circulaire e-wastesector. Hiervoor moet e-waste worden verwerkt door CENELEC-gecertificeerde verwerkers. Op dit moment wordt zo'n 40% van de apparaten verwerkt op illegale, niet-gecertificeerde wijze. Daardoor gaan waardevolle grondstoffen verloren en komen gevaarlijke stoffen in het milieu terecht. Stichting OPEN pleit al lang voor de invoering van een afgifteplicht. Dat is een noodzakelijk instrument om gecertificeerde verwerking door gespecialiseerde verwerkers te borgen. De invoering ervan werd door de koppeling met de Omgevingswet keer op keer uitgesteld. Invoering leek aanstaande door het van kracht worden van de Omgevingswet maar na kritiek van het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) wordt invoering opnieuw uitgesteld. Stichting OPEN vindt deze gang van zaken onbegrijpelijk en dringt opnieuw aan op snelle invoering, gekoppeld aan adequate handhaving.

Stichting OPEN pleit ervoor dat de afgifteplicht uiterlijk eind 2024 is ingevoerd.